

پیل : ۱ جلد : ۱

نہسان ۱۳۳۰

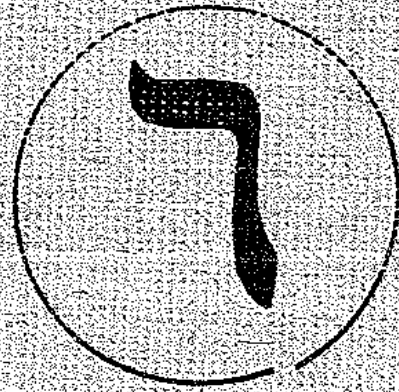
پایا مجموعہ سیّدی

حالد

ناشری : تورک پیلکی درکی

آبدہ بر جیقار

مدیر : جلال ساهر

فیثانی : بش غروش

فرد و جمعیت

منفک زمره نك جمعیت کی رولی

یوردجی قارداشلری

مملکتده بر اجتماعی انقلاب حصولنه هر کسدن زیاده قانع اولان و بوقناعتلرینی موقع فعله چیقارمق ایچین بر آرایه طویلانوب چالیشان یوردجی قارداشلرمله بونک نه شکلده یاپیلا بیله جکی حقنده بر آز حسب حال ایتک ایستهرم. چونکه یوردجی قارداشلرم آراسنده بو خصوصده مختلف طرز تلقیلر موجوددرکه بونلرک اساسلی بر نقطهده تجمعنه احتیاج کورویورم. مثلاً بعضی قارداشلرم اجتماعی انقلابك پك قولای برایش اولدیغنی ادعا ایدیور، دیگر بعضیلری انقلاب یایمق ایچین تعقیب ایدیله جک خط حرکت حقنده پروغراملر چیزیور، بر قسمی ده پك زیاده متجدد، ترقی پرور کورونهرك بوتون جمعیتی بر ضربهده آلت اوست ایتک امکانه قانع بولونویورلر.

حالبوکه بن اجتماعی انقلابك نه بویله پروژهلر، پروغراملرله تأمین ایدیله بیله جکنی ونهده جمعیتك بر ضربه ایله ده کیشدیر یله بیله جکنی ظن ایتیه یورم. چونکه انقلاب اجتماعی دیمک جمعیتده بوکون یاشایان قیمتلرک یرینه یکی قیمتلر اقامه ایلهمک دیمکدر. بیلیرسکیز که هر اجتماعی مؤسسه وحادثه نك، جمعیتك اعتقاد و تلقیلرندن، عنعنه و تارینخندن، اعتیاد وارثلرندن آلدیغی بر قیمتی واردر. بو مؤسسه لر، بوکونک حیاتی شرطلرینه توافق ایتمه سه بیله عنعنه و ماضیدن، اعتیاد وارثلردن آلدقلى قوتلر، اوقیمتلى اوزون مدت یاشاتمغه مقتدردر.

بناء علیه اجتماعی حیاتك بوتون صفحه لرینه، حقوقی، اقتصادی، عائلو، دینی مؤسسه لرینه عائد بوقیمتلى قالدیر ارق یرلرینه یکی قیمتلر اقامه سنه چالیشمق بر جمعیتك اعتقاد و تلقیلریله، اعتیاد و عنعنه لر یله مجادله یه کیریشمک دیمکدر. علم ساحه سنده بیله پك بویوک مشکلاتی مؤدی اولان بوتشبتك بر جمعیتك حیاتی تبدیل خصوصنده نه قادر بر موقعی حائز اولدیغنی سویله مه یه لزوم کورمه یورم.

ذاتاً قارداشلىرىمىزدىن مجادلە ساھەسەنە آتیلانلار تصادفایدیلن مشکلاتك
نەقەدار قوی اولدیغنی بالتجربە آکلامشلىردىر .

بوسبیلە اجتماعى برانقلاب موضوع بحث اولدیغنی زمان :
اولا : انقلابچىلار مەفكۇرەسىلە اوكونكى اجتماعى قىمتلار آراسىندەكى
مناسباتك تەدقیقى؛

ثانیاً : مەفكۇرەنك، بواجتماعى قىمتلارلە نەدرجەيەقەدار متضادونەدرجەيە
قەدار قابل تالیف بولوندىغىنك آراشدىرىلماسى ؛
ثالثاً : انقلابك تحصىل تەقدیرندە ، اوكونكى اعتقادات اوزرىندە نەكىي
تبدلات وجودە كلەجىنك تەبىئى لازمدر .

آتیلانلار آدىملارك آھنەكسىز و غیرمنتظم صورتدە آتیلانلار قىمەتلىرى قالماسىنى
تأمین ایچىن انقلابچىلار بونقاسى دقتلرندن قاچىرمامالىرى شرطدر . فى الواقع
ایچىمىزدە فضله تجدد پرور اولانلار، سرعتلى برانقلاب ایستەيەنلر دىيەجىلر كە :
« بىز آياقلىرىمىزى تطبیقاندە قىمتى اولمايان علمى نظریەلرلە باغلامق ایستەمەيز .
بىز يورومك وایلرلەمك ایستەيورز . ئۆگەزە دىكىلەجىك ھەرمانى قىروب كچمەيە
عزم ایتىش كىنجىلر . »

فقط اونوتمايلىدركە مملكتدە دواملى و اساسلى برانقلاب ياقىق و بو
انقلاب ایلە مملكتە فلاكت و آنارشى دەكل انتظام و سكون ، سەھى و ترقى
ادخال ایتىك ایستەين مملكتك بىز منور كىنجىلرى حرىكتلریمىزى علملە توفیقه
چالیشمازسەق ، بوكونە قەدار يالەكز كىندى خىالخانەلرندە ترتیب ایتىدكلىرى
دستورلرلە مملكتى وماتى بك فنا تەلىكەلى امتحانلردن كچىرەنلر دوشىدكلىرى
فلاكتلى يوللرە بزدە دوشمەكدن اجتناب ایدەمەيز . أكر كچىرىلن فلاكتلى
تجربەلردن كىندىمىزە بردرس چىقارمق ایستەيورسەق جەھل ایلە دەكل ، علم ایلە
حرىكت ایدەلم :

فقط علملە حرىكت ایدەلم دیدىكىزمى ؛ اجتماعى انقلابك استىزام ایتدىكى
بعضى مسائل متقدمەيى حل ایتىك مجبوریتدەسكز . أزجملە ، يوقارىدە تەدقیقى
لوزومنى قید ایتدىكم اساسلردن ماعدە ھەرمەفكۇرەجى ، ھەرانقلابچىنك حلە محتاج

و مجبور بولوندىغى دىكر بر چوق مسائل وارد ركه اونلرى ده بر قاچ ككه ده شويلاه جه خلاصه ايد بيليرز .

اجتماعى بر مفكوره صاحبي اولان هر فرد :

اولا : فردك جمعيتده انقلاب اجتماعى ياقمق خصوصنده كى اقتدار و صلاحيتنى ؛

ثانياً : مفكوره سنك نه نسبتده ، نه شرطلر داخلنده و نه كى واسطه لرله تحقق ايد بيله جكنى ؛

ثالثاً : مفكوره سنى تحقق ايتدير مك ايسته دىكى جمعيتده انقلابك نه نتيجه توليد ايد بيله جكنى بيلمك مجبوريتنده در .

(يورد) لرده ممالكته اجتماعى بر انقلاب ياقمق ايسته ين مفكوره صاحبي كنجلردن مركب بولوندىغى ايچين آزامزده اولا بو مسئله لرى حل ايتك و كیده جكمز يولى بو صورتله تنوير ايله دكدن صوكر چاليشمق مجبوريتندن قورتولا مايز .

حالبو كه بو كونه قادار حيات و مجادله ساچه سنه آتيلارق مفكوره لر ينك تحققي ايچين بالفعل چالشمغه باشلايان قارداشلىرىمز بو مسئله لرك حلندن اول ايشه كيريشمش بولوندىقلى ايچين اميد ايتمه دكلى ، اولجه كورمه دكلى مانعلر قارشيسنده قالدیلر . و تأمین ايد بيله جكملى ثمره لردن دور نتايجله ، حتى بلكه آللى بوش اولارق دوندىلر . اونك ايچين بن حديمه باقمايلاق هر يورد جينك كندى كندينه ايراد ايتك مجبوريتنده بولوندىغى بو مسئله لره كندى اقتدارم داخلنده جوابلرمى ويرمك ايسته يورم . فى الواقع « بز هنوز تشكلى حالنده بولونان ايك بو جكملى نه بكمز رز ، قوزالانغى ترك ايتمه دن اول ككه بك كى اوچغه قالقارسه ق قانادرىمى قيرمق تهلكه سنه معروض قاليرز . » ديه جكم بولونا جقدر . فقط دوشونمه لى يز كه اكر حر كترلر يمى بو كونه قادار آلد ايتديكمز معلوماته ده توفيق ايتمه يه رك هيچ برشى بيلمه يور كى يور ورسه ك ، هر حالده كسـتاخانه اولديغى اعتراف ايتكه برابر بو ضرورى جسارتدن آلا جغمز نوردن محروم قالا جغز . و او وقت دائمى قارا نلقلر ايچنده يورويه جكمز . ذاتاً هيچ برىمى تام بر علم ، ئونمزه ككه جك هر مسئله نى بوتون اطرافيله تدقيق و حل ايد بيله جك بر اقتدار قازانا جغمزى

ظن ایتمه یه لم . تورک کنجلیکنک بالخاصه علم ایله مشغول اولان قسمنک تابع بولوندیغی حیات شرطلری بوکا مانعدر . فقط بو ظنی بسلهین قارداشلرم بیلله اجتماعی هیچ بر مسئلهنک هنوز خطاسز بر شکله حل ایدیله مه یه جکنی اونو تئمالیدرلر . مع التأسف اجتماعیات، هنوز طبیعی علملر کیبی بزده صارصیلماز متین قاعده لر ویره جک تکامل دوره سنی کچیرمه مشدر . یالکز شوراده، برسوء تفهیمی داها ازاله ایتمک ایستهرم .

بعضی یوردجی قارداشلرم دییورلرکه « اجتماعیات ایله اشتغال ایدهنلر دائماً کندیلمی بویه موهوم قیدرله باغلا یورلر ، و جمعیتده انقلاب یایمق ایسته ینلرک ئوکترینه مانعلر چیقاری یورلر . اکر بو اجتماعیاتجی قارداشلریمزک سوزلری نظر دفته آلمق لازم کلسه اجتماعی معینیت (Déterminisme social) ک خارجنه چیقماق و بناء علیه آلریمزی باغلا یارق قدر (Fatalité) کندی میزی تسلیم ایتمک لازم کله جک . »

هنوز عالملرک بیلله قورتولامادیغی بو تلقینک بعضی قارداشلرمدده حالا حاکم بر رول اوینادیغی کورمک تعجبه شایان برشی ده کلدرد . چونکه اجتماعیات مثبت (Positif) بر علم ماهیتنی اکتساب ایدلی چوق اولماش و طبیعی علملرک مثبت بر شکل آلماسی ایچین کچمه سی لازم کلن شبهه و تردد دورلرینک اجتماعیاتده موجود اولاجغی شبهه دن وارسته در . یالکز بو قارداشلریمکده بو یاکلیش تلقیلرینی تبدیل ایتمک لازم و ضروریدر .

بن بو قارداشلریمه خاطر لاتمق ایستهرم که اجتماعی حادثه لر طبیعی حادثه لر کیبی معین قانونره تابعدرلر . هوادن براقیلان بر جسمک یره سقوطی، اجرامک شمس اطرافنده دورانی ، یان یانه براقیلان قابل امتزاج ایکی کیمیوی ماده نک ترکیب ناصل قانونلره تابعسه اجتماعی حادثه لرده بویه جه بر چوق قانونلره تابعدر . یاشانیلان طوپراق ، جمعیتک شکلی ، فردلرک مقداری ، تجمع شکللری ، اقلیم و سائره کیبی بر چوق عامللر واردر که هر جمعیتده معین تأثیرلر اجرا ایتکده در . اجتماعیات مثبت بر ماهیت ویرمه که اوغراشان اجتماعیاتجیلر مختلف

جمعیتلر اوزرنده تدقیقلر اجرا ایده رک عینی عامللرک یکدیگرندن آیری و آرالرنده هیچ بر رابطه و مناسبت اولمایان جمعیتلر اوزرنده عینی تأثیری اجرا ایله دیکنی اثبات ایتمشلردر . اجتماعی مؤسسهرک ، فردلرک آرزو و کیفریله تبدیل ایله مهیه جکنی ایلاک دفعه اثبات ایدن روسو [۱] مونته سکیودن بری کچن تردد و شبهه دورلرندن صوکرانهایت صوکر زمانلرده اجتماعیات ده دیگر بوتون علومک داخل اولدیغی مثبت بر ساحهیه کیرمشد . بو کون اجتماعی حادثه لرک کیف و آرزویه تابع بولونمادیغی آرزوق ثابت اولمش ، اجتماعی قانونلرک موجودیتی ده قبول ایدیلشدر .

مع مافیه هنوز معارضلر تماماً صوصمش ده کللردر . بو معارضلرک استناد ایتدکلری نقطه لر ایکیدر .

۱ — اجتماعیاتک هنوز یکی بر علم اولماسی ؛

۲ — حادثاتی تدقیق ایچین تطبیق ایدیلن اصواده کی نقصان ایله اجتماعی حادثه لرک مرکب و غیر ثابت اولماسی .

برنجی سبب وارد ده کلدر . چونکه اجتماعیات تا صوفیستر ، سوقراطلر ، آریستولر زمانندن بری موجوددر . شو فرق ایله که بو کون اجتماعیاتک تدقیق ایتدیکی موضوعلر او وقت اخلاق و سیاسیات اسملری آلتنده تدقیق ایدیلورلردی . یالکز بوراده ادعا ایدیه بیله جک برشی وارسه اوده اجتماعیاتک هنوز برقچ سندن بری مثبت صفحهیه داخل اولدیغیدر . بو اعتبارله اجتماعیات دیگر بوتون علومدن کریده قالمشدر . فقط بو نتیجه بوراده ایضاحی

[۱] دور قهایم دیور که « جمعیتک فرددن آیری و مستقل بر موجودیته مالک اولدیغی و فردلر اوزرنده پک مهم تأثیرلر اجرا ایله دیکنی ایلاک دفعه کورهن ، آکلایان و اثبات ایدن (روسو) در . روسونک (Contrat social) نامنده کی معروف اثری صرف بو مقصدله یازیلش اولدیغی و بوراده فردک نظری بر شکلده جمعیتدن چیقاریلارک جمعیت حالک نه کیبی تأثیراتی حائر بولوندیغی تدقیق ایدیلدیکی حالده شیمدییه قدار بو ، یاکلیش آکلاشیلش و روسونک جمعیتی طبیعتیه مخالف برشی اولارک کوستردیکی اعتقادی حاصل ایدیلشدر .

اوزون سوره جك اولان بعضى سببلره مستنددر . بونىكه برابر ، حقيقى يعنى مثبت اجتماعياتك روسو وياخود مونتهسكيو ايله باشلايدىغى قبول ايتسهك بيله فن طبك ، روحياتك ده هنوز تماماً مثبت ساحه يه داخل اولمايان بر چوق نظريه لريله برابر بر چوق قوانين كشف ايتمش بولونمالرى ، تاريخى داها پك زياده اسكى اولمايان كيميانك شيمدى يه قادار متعدد قوانين كشف ايدىرك ترقى ايتمش بولونماسى بو ادعا يى رد و جرحه كافيدر .

ايكنجى سببه كنجه بو برآز مهم و تدقيقه محتاجدر . اجتماعى حادثه لرك مركب و غير ثابت اولماسى حسييله تابع بولوندىقلى قانونلىرى كشفده مشكلاته تصادف ايدىلدىكنى سويله مك ، بو حادثه لرك آنارشى حالده ، انتظامسىز ، آهنگسىز و اطرادسىز بر شكلده وجوده كلدىكى وبالنتيجه تدوين ايديله بيله جك قانونلره تابع بولونما دقلىرى ادعا ايتمك ديمكدور . بوا دعه بولونانلرك مدعاليى اثبات ايچين اورتايه سوردكلىرى سببلر شوصورتله خلاصه ايديله بيلير :

(عليت Causalité) ي قانون فكريله قارىشدير مغه آليشمش اولان بو عالملىر ، بو حادثه لرك طبيعى حادثه لركيى بر طاقم قطعى قانونلره تابع بولوندىغى اعتقادندن صرف نظر ايتمك فدا كارلغى كوستره ره مه دكلىرى ايچين بزم ادعامزى نظر دفته آلامش وشيمدى يه قادار دوچار اولونان بوتون عدم موفقيتلىك سببلرىنى كندى تحريلىرىنك يا كليش ونقصان اولماسنده آرامشلىردر . حالبوكه حقيقت ، اجتماعى حادثه لرك معين قانونلره تابع اولما دىغى مركززنده در . طبيعده نه قادار نسبى اولورسه اولسون قانونلرك كشف ايديله بيلمه سى ، دائماً حادثه لرك منتظم ومتوالى بر سلسله تعقيب ايله مه سى وعينى حادثه لرك دائماً عيني سببلر تحتنده وجود پذير اولمالرى سايه سنده در . جمعيتده ايسه اصل اولان تخالفدر . اجتماعى علملر ايچنده اك زياده ترقى ايتمش اولان اقتصاديات بيله هنوز ثابت قانونلر كشف ايدمه مشدر . هر كسجه بر قانون ماهيتنى حائز اولدىغى اعلان ايديلن « عرض و طلب » ، « سربستى مبادله » بيله هر كون ، هر جمعيتده باشقا شكللره كيزمكده ، ثابت ومعين بر چهره عرض ايتمه مكدور .

بوندن باشقا اجتماعى حادثه لرك طبيعى حادثه لره نسبتله پك يكي اولماسى ده

اجتماعی قانونلر کشف ایدیله مه مه سنک مهم بر عاملیدر. معلومدر که کائناتک تشکلی، طبیعی حادثه لرك معین و ثابت بر شکل آلارق افاده ایدیله بیله جک قانونلرله ایضاح اولونا بیلمه سی ایچین میلیونلرجه عصرلرك وری لازم کیشدر. سپه تسهر [Les premiers principes] نامنده کی کتابنده کائناتک «نه بولوز» حالندن استحال ایده ایده بو کونکی شکله نه صورتله واصل اولدیغنی پک ائی ایضاح وارانله ایتشدر. بو ایضاحاتدن آکلاشیلیور که طبیعیونک آنجاق بو کون کشف ایده بیله کلری قانونلرله تابع حادثه لرك مطلوب اولان ثابت و معین شکلی احراز ایده بیلمه سی میلیونلرجه عصرلق بر حیاتی استلزام ایله مشدر. داروین [L'origine des espèces] قانونتی آنجاق نوع [espèce] ک تشکلندن پک چوق عصرلر صوکر ا بولمشدر. حالبو که نوعک تشکلی ایچین ده نه قادار میلیونلرجه سنه ل لازم کیشدر.

بر چوق واقعه ایله تأید ایتش اولقله برابر، هنوز بر فرضیه اولمقدن قورتولامایان تخمینلره کوره دنیاده ایلك حیات اثری بوندن ۷۲-۱۰۰ میلیون سنه اول ظهور ایتش. فقط بو حیات اثرینک انسان شکله تجلیسی ایچین ده میلیونلرجه عصرلر کچمش و بشرک ایلك ظهوری بوندن ۳۰ بیك سنه اول، ایلك جمعیتک تشکلی ده ۲۵ بیك سنه اول واقع اولمشدر.

بر طرفدن طبیعی حادثه لرك معین بر شکل آلابیلیمک ایچین کچیردکلری میلیونلرجه عصری، دیگر طرفدن اجتماعی حادثه لرك هنوز بر قاق بیك سنه لک بر حیاته مالک بولوندیغنی نظر دفته آلارق مطالعه مزه دوام ایده لم. عجبا اجتماعی حادثه لرك، قانونلرله ایضاح ایدیله بیله جک معین بر شکل آلماسی ایچین نسبتاً پک قیسه اولان بو زمانک مروری کافی کیشمیدر؟ عجبا جمعیت، بو کون حیوانلرك، جماداتک بولوندیغنی موقعله متناسب بر موقعده میدر؟ یعنی عجبا جمعیت اختلال، انقلاب و تبدل دورلرینی کچیره رک، آرتیق ثابت بر صفحه یه داخل اولابیله شمیدر؟ خایر!... کوروپورز که بوتون جمیتلر هنوز پک شدتلی بحرانلر کچیریورلر. اجتماعی حیات هر کون یکی بر ضربه یه، یکی بر تهدیده معروض بولونویور. جمعیتده هیچ بر متانت، هیچ

بر ثبات یوق . هر کون یکی قوتلر ، یکی ملتلر کشف اولونویور . علم ، جمعیتده یوز سنه محاربه سندن زیاده انقلابلر یاپاجق کشفلرده بولونویور . « رادیوم » ک صنایعه تطبیقی جمعیتده کیم بیلیر ناصل انتظار ایدیلرین بر تبدل وجوده کتیره جک ، کیم بیلیر اجتماعی حیاتی نه قادار ده کیشدیره جکدر . بخار و الکتریک صنایعه تطبیقی جمعیتی بردن بره یکی حیاته آتماشمیدر ؛ بونلردن باشقا جمعیتلری هر کون تهدیدی آلتنده بولوندوران محاربه لری ده اونو تالمالیدر .

ایشته نه وقوع بولماسی محتمل کشفلرک صنایعه تطبیقندن تولدایده جک اقتصادی و اجتماعی نتیجه لر و نه ده ظهوری محتمل محاربه لر اولدن تعین و تخمین ایدیلر مه یه جکندن اجتماعی حادثه لر بالضروره هموز اختلال ، انقلاب و تبدل دورلرینی کچمه مش بولونویور . بوشرائط داخلنده طبیعی قانونلره مشابه اجتماعی قانونلر کشفی محال وامکانسزدر .

معارضلرک پک مختصر بر صورتده نقل ایتدیکم بوعراضلرینه مثبت اجتماعی تأسیس ایدن آداملر اوزون اوزادی یه جوابلر ویرمشلر ، ومعارضلرینی اسکات ایلر مشلردر . دورقه ایم و نظر فدارلری کرک اجتماعی ییل (Anné sociologique) ده ، کرکسه نشر ایتدکلری دیگر اثرلرده بوعراضلری دلیللرله رد و جرح ایلر مشلردر . بوجوابلرک بورایه نقلی اوزون سورره . یالکز شوقادارینی سویله مکدن کندیمی منع ایدر مه یه جکم که معارضلرک اولادوشونوش طرزلری یا کلیشدر . چونکه بر نقطه نظره کوره طبیعی حادثه لرده هنوز اختلال و انقلاب دورلرندن تماماً قورتولمش ده کللردر . دیگر طرفدن اونلرک ادعاسنجه هنوز انقلاب دوره سنده بولونماسی لازم کلن حیاتیات بوکون مثبت علملر آراسنه کیرمش وحتی تجربه اصولندن دخی استفاده ایدرک فن طبه پک نافع قانونلر هدی ایتمشدر . روحیاتده آرتیق مثبت علملر میاننده عد ایدیلر بیلیر . اوحالده بوشرفدن نه دن یالکز اجتماعیات محروم قالیور .

صوکره طبیعت (Nature) که سنه ده یا کلیش معنا ویریورلر . (له وی برول) ک (La morale et les sciences des mœurs) کتابنده پک آبی ایضاح ایتدیکی وجهله یونانلیر زماننده کی «طبیعت» تلقیسی ایلر بوکونکی تلقی آراسنده

پك بويوك فرقلر وارددر. وعلم ترقى ايدهرلك انسانلر طبعيت اوزرنده حاكم اولمغه باشلادقجه (طبعيت) ى داهاي آكلامغه واسكى تلقيلرى دائره سنى توسيعه مجبور اولمشلر ددر. بوكون ده بر طاقم عالملك اجتماعى حادثه لرى «طبعى» حادثه لردن آبرى عد ايتمك ايسته مه لرى عىنى باطل تلقى واعتقادك مضر بر ثمره سندن باشقا برشى ده كلدر. ايسته بوايكي اساسلى خطادن دولايى قابل مدافعه ده كلدر. اجتماعيات ، برچوق عالملك بويله بى فائده اصرارلرينه رغماً مثبت علملر مياننه داخل اولمش و اجتماعى قانونلر كشفنه باشلامشدر. ذاتاً سوزى اوزاتمغه نه حاجت ؟ هر كون حياتده كوردى كمز تجربه لر بزه اجتماعى حادثه لرك برر قانونه تابع بولونديغنى كوستر مه يه كافيدر .

او حالده ، فردلرك جمعيتده رولى نهدر ؟ يعنى بز يوردجىلر ، جمعيتمرك تابع بولونديغى اجتماعى قانونلر قارشيسنده انقلاب ياپايلىمك ايچين نه درجه بر قوت و صلاحيته مالكلر ؟ كورولو يوركه بوراده فرد ايله جمعيتك يكدكرينه قارشى آلدقلى وضعيتى تدقيق مجبوريتى حاصل اولويور .

بو مسئله اجتماعيات عالملىنى اوزون مدت اشغال ايتمش و اجتماعى حادثه لرك معين قانونلره تابع بولونديغى كيفيتك اثبات ايديله سى ناصل اوزون برترددوشبه دورينك مرورىنى ايجاب ايتدير مشسه بو مسئله نك ده آزچوق ممنونيتى موجب بر صفحه يه داخل اولماسى ايچين ايجه سنه لر كچمشددر. بونكه بر ابر مسئله هنوز حل ايديله مش وزمانك اك صلاحيتدار عالملى آراسنده مناقشه ايدى لكده بولونمشدر . پراغماتيستلر و بهرغسو نيستلر له اجتماعى معينيت [Détermunsne inisme] طرفدارلرى آراسنده كى علمى مجادله و مناقشه نك اساسى همان ده بورايه ارجاع ايديله بيلير . مع مافيه بز بو مناقشات اوزرينه كچيجى بر نظر عطف ايدهرلك منطقه ، حاله و حادثه لره داهاي موافق بولديغمز محاكمه اوزرنده توقف ايديه بيليرمه اجتماعياتى ، حياتيات و روحياته بكمز تن (سپه نسه ر) و (اسپيناز) كيى طبيعياتجى سوسيولوغلر طبيعياتده كى عضويت نظريه سنى جمعيتده ده تطبيق ايتمك ايسته مشلر و فردلرى جمعيتك بر عضوى اولارق قبول ايله كلك حياتى ايچين بو فردلرك بذاته (Automatiquement) چاليشمق مجبوريتنده بولونديغنى ادعا ايله مشلر ددر .

بو سبيله سنسر واسپيناز نظرندە فردك جمعيت قارشيسنده كى رولى مثبت دەكل منفى در . چونكه جمعيت فردى فعاليتە پك محدود بر دائره چيزمشر . فردده جمعيتى اداره ايدەن قانونلر قارشيسنده كندى عجزىنى اعتراف ايدەرك مساعده كارانه حركت ايتمك مجبوريتندە در .

فقط بو نظريه بوكون چورومشر جمعيتك عضويتە تشبيه ايديله مەيه جكى اثبات ايديلش و فردلرك بذاته (Automatique) حركت ايتمەدكلرى ثابت اولمشر .

اصل بى اشغال ايدەجك نظريه لر ، بوكون سوسيو لوژيدە اك مهم موقع صاحبي اولان دورقهايمك نظريه لريدر . (دورقهايم) ك فكرىنى خلاصه ايچين دينه بيليركه : « جمعيت فرددن آيرى ومستقل بر موجوديتە مالكدرد . فقط جمعيتلر فردلره تقدم ايتدكلرى ايچين فردلرى جمعيتلر تكميل و يا خود تحويل ايلر . جمعيت فردى كندى عمومى بئلكندە يوتار . او كا كندى قاعده وعادتلرىنى قبول ايتديرير . خلاصه فرد جمعيت ايچندە غائب اولور . مع مافيه بوسبوتون ذات الحركه (Antomatique) و منفى بر موقعده قالماز . اجتماعى حادثه لرك تابع بولوندىقلى اجتماعى قانونلرى تدقيق وتتبع ايدەرك بولردن استفادە ايدە بيلير . بر طبيعياتجى ناصل قوانين طبيه يى كشف سايه سنده طبيعتە تحكم ايدە بيليورسه بر اجتماعياتجى ده جمعيتى اداره ايدن قانونلرى كشف ايدەرك او جمعيتى سوق و اداره ايدە بيلير . و بوصورتله فرد (منفى) وضعيتدن (مثبت) وضعيتە كچر . »

بو خصوصده پك چوق كورولتولره سببيت ويرەن ، فقط بوكون نظريه لرى قيمتدن دوشمش بولونان (تارد) واركه اونك فكرى ده نظردن قاجيريلمايدير . (تارد) ديوركه :

« جمعيت تقليدجيدر . ذكى ومتشبت فردلر ذكا و درايترلرى سايه سنده كشف ايتدكلرى يكي شيلرى جمعيتە قبول ايتديرە بيليرلر . حتى جمعيت ، ذكى فردلرك بو كشفياتنى تقليد ايله يشار . خلق دينيلن كتله دوشونمك ، محاكمه ايتمك قابليتدن ، ايجاد ايتمك اقتداردن محروم بولونديغى ايچين ئوكده كيدەنلرك حركتلىرىنى تقليددن باشقا برشى ياپاماز . بو صورتله جمعيتە ايستەديككز مؤسسەلرى ادخال ايدە بيلير ، خلقه ايستەديككز اعتقادلرى تلقين ايله يە بيليرسكزم .

بعضاری جمعیتك احتیاجی مسئله سنی ایلری سور دیور ایسه ده اونو تامالیدر که احتیاج مؤسسه یار آتماز، حادثه و مؤسسه لردر که احتیاجی دو غور و ورلر. الکتریق و بخارک صنایعه تطبیقی حادثه سنك انسانلرده بر چوق یکی احتیاجلر یار آتماسی کیی. هر وقت هر یرده حادثه احتیاجه تقدم ایتشدرد. بناءً علیه فردلر یکی کشفلریله جمعیتده یکی احتیاجلر یار آتاییلرلر. «

بوگون فیلسوفلری آك زیاده اشغال ایدن پراغماتیستلر ایله به رغسونیستلر دخی فردده فضله بر قیمت ویریور و جمعیتده هر تجددك ماضیدن ده کل ذکی فردلرک دماغلرندن دوغدیغنی ادعا ایدیورلر... اجتماعیاتجیلر ماضی و غننه یه نه قدار بویوک بر قوت ویریورلر سه پراغماتیست و به رغسونیستلر دخی فردلرک دائماً آتی نی دوشونه رک حرکت ایتدکلرینی و انقلابده فردلرک عامل اولدیغنی ایلری سور و یورلر. معاً تأسف پك قیصه و پك سریع بر نظر آتمقله اکتفا ایتك مجبوریتده اولدیغیم بونقطه اوزرنده طرفینك فکر و نظریه لرینی یان یانه کتیره رک بزم ایچین بر نتیجه چیقارمق امکانشز ده کلدر.

اولا : مهم ویا اهمیتسز، هیچ بر اجتماعی حادثه یوقدر که او حادثه نك تحقیق ایچین چالیشان هر هانکی بر فردک، و یا خود بر هیئتک متمادی مساعیسنه محتاج اولماسین. جمعیتك بو کونکی احتیاجلری یکی مؤسسه لرک تولدینی ایجاب ایتدیر سه بیله بوبابده خلقه پیشوا اولاجق بر فردده احتیاج واردرد. نیته کیم حروفاتک متصل بولونماسندن متولد محذورلر هر کس طرفندن تسلیم ایدیلدیکی و بر تجددده احتیاج قطعی بولوندیغی حالده بوتجددك حصولی ایچین آنور پاشا کیی بر فردک ایلك آدمی آتماسنه لزوم حاصل اولشدر.

ثانیاً : ینه رد و انکاری قابل ده کلدر که فردلر جمعیتك اصلاحی ایچین بر چوق تکلیف و تشبثلرده بولوندقلری حالده بعضاً بو تشبثلر عقیم قالمقده در. بو موفقیتسزلك بعضاً او فردلرک ثباتکار و ذکی ارلامادقلرندن متولد اولمقله برابر اکثر احوالده موفقیتسزلكی انتاج ایدن سبب جمعیتك کوستردیکی مقاومتدر.

بناءً علیه هر اجتماعی حادثه ده ایکی عنصرک وجودی کور و لویور :

برنجیسی : فردك مساعیسنی تسهیل و ثمره دار ایدهن و یا خود عقامته دوچار ایدهن معین بر اجتماعی حال .
ایکنجیسی : اجتماعی حرکتلری تسریع و تسهیل ایدهن فردی تشبث و سعیلر .

هر نه صورتله تدقیق ایدیلیرسه ایدیلین بوا یکی اجتماعی عامل هر وقت نظره بارز بر صورتده چارپار . تکاملک (اجتماعی و تاریخی بر ضرورت) اولماسی جمعیتلرک بر صفحه دن دیگر صفحه یه مرورلری ایچین فردلرک معاوتندن مستغنی بولونقلرینی کوسترمز . سوسیالیسم ایله خریستیانلغک، حتی مسلمانلغک توسع و انتشاری ایچین بوبابده حیاتلرینی فدا ایدهنلرک فردی و شخصی سعیلری نظر دقته آیینمایاجق قادار قیمتسز ده کلدر . قارل مارقس اولماسه ایدی سوسیالیسم بوقادار انتشار و تعمم ایتمه یه جک، راهبرک فردی تشبثلری اولماسه خریستیانلق تا آفریقا ایچلرینه قادار کیرمه یه جکدی . بزم علما هرک فردی سعیلری انضمام ایتسه یدی مسلمانلق بو کونکی موقعنه سقوط ایتز ، واسلام جمعیتلری ایچین بر تکامل عاملی اولوردی . حتی بو کون موجود تورکلکک جریاتی ایلك دفعه ملتک روحنندن آلاق اعلان ایدهن، وبوسایه ده تورکلک کندیسینی آکلاماسنه پیشوا اولان بر ایکی متفکر دماغدر . بو متفکر دماغلرک فردی تشبث و سعیلری اولماسه یدی هیچ شبهه سز بو جریان بو کونکی قوتنی اکتساب ایدمه یه جکدی . احتمال کچیریلن فلاکتلر بو جریانی کندی کندینه دوغوراجق فقط هر حالده سونوک بر حالده قالا جقدی .

خلاصه داها عمومی بر شکلده دینه بیلیرکه : اجتماعی حیاتده تکامل ، فردی مساعینک درجه سیله متناسبدر .

ألمزه، بونظریه لر دن چیقان شودستوری آلدقن صوکر اوینایابیله جکمز رولی داها واقفانه بر صورتده تعینه مقتدر اولابیلیرز : مادام که اجتماعی حادثه لر معین قانونلره تابعدر . مادام که بر جمعیتک بر صفحه دن دیگر صفحه یه مرور ی یعنی تکاملی روح و احتیاجلرنده تبدلی استلزام ایتمکه برابر فردلرکده سعی و تشبثلرینه مفتقدردر، او حالده یابابیله جکمز شیلری اوچ قسمه تقسیم ایدمه بیلیرز :

۱ — جمعیتك بو كون نه كیي اجتماعی شرطلر تحتده یاشادیغنی، بو كونكی اعتقاد، اعتیاد، ارث و عنعنهلرینی تدقیق ایتمك .

۲ — بو تدقیق و تتبعدن صوكر ا زواله محكوم كوردیكمز مؤسسهلر ك سقوطنی تسریع و تسهیل ایلهمك .

۳ — صرف اعتیاد اثری و یاخود یاكلش بر طریقله جمعیه داخل اولارق طفیلی بر حالدله یاشامقده بولونان احتیاج و مؤسسهلر ك یرینه مدنی، حیاتی و ملی احتیاجلریمزله تألیفی قابل یكی احتیاجلر و یكی مؤسسهلر احداث ایلهمك .
اولا جمعیتك بو كونكی حیاتی شرطلرینی، بو كونكی اعتقاد و عنعنهلرینی تدقیق ایتمك لازمدر دیورم. چونكه مفكوره و آتی بر درجه یه قدار حال و ماضینك محصولیدر . (اجتماعی مفكوره) جیلك مؤسسهلرندن (فورنیه) نك تعریفه كوره مفكوره : ماضینك خاطراتندن دوغمش بر امید شعله سیدر. مفكوره، مخیل اولمغه برابر جمعیتی ایستهنیلن شكل و قابله صومق دیمك ده كلدر. چونكه فكر یوقدن هیچ برشی احداثه مقتدر اولاماز . احداث، احیا، ایجاد، اختراع كیي كلهلر اُسكی شیلری بر آرایه كتیرمكه حصوله كلن یكی بر شیئی افاده ایچین قوللاندیغمز تعیرلردر. طبقاتده ناصل آنی تشككللر یوقسه، حیاتیاتده ناصل آنی بر صورتده بر نسل تشككل ایده منرسه فكرده ده آنی یاراتیشلر (Créations) یوقدر .

مفكوره جیلك داها آنی، داها متكامل بر حیاته قارشى مقاومتی قابل اولمایان بر میلاندر. بوندن ده آكلاشیلیركه مفكوره جیلك تكاملك شكل فكری سیدر. اكر مفكوره جیلك حادثاتك حقیقتنی طانیارق، جمعیتك حیاتی شرطلری، اعتقاد و تلقیلری تتبع ایدیله رك تقویه ایدیلیر و انتظام آلتنه آلینیرسه فردی و اجتماعی تكاملك اَك اساسلی عاملی اولور . بوسبيله بز یوردجیلر ك اَك برنجی وظیفه منر مفكوره منری، جمعیتك بو كونكی حیاتی شرطلرینی، اعتقاد و عنعنهلرینی تدقیق ایدهر ك داها علمی، داها حقیقی برأساسه استناد ایتدیرمكدر. ذاتاً بو وظیفه، ایکنیجی و اوچنجی وظیفه لریمزك اجراسنی ده تسهیل ایده جكدر .

بو تتبعی اجرا ایتدكدن صوكر ا یورد حمله دوشن ایکنیجی وظیفه، زواله

محکوم کوردیکمز مؤسسە رک سقوطني تسهیل ایتکدر دیمشدم . اجتماعیات ایله اشتغال ایدەن قارداشلرم بیلیرلرکه اجتماعی حادثه لر اصلی (Normal) و مرضی (Pathologique) اولمق اوزره ایکی قسمدر . بعضی اجتماعی مؤسسە لر واردرکه ملتک روحی و ملی سجیه سندن ، دینی عقیده لرندن ، اقتصادی و اخلاقی احتیاجلرندن دوغمشدر . بویکی مؤسسە لر ملتک بعضی احتیاجلرینه تقابل ایتدیکی و غدا سنی بواحتیاجلر دن آلدیغی ایچین متین و صارصیلماز بر موجودیتە مالکدرلر . فقط حیاتده توقف اولمادیغی ایچین هر کون جمعیتە کیره ن یکی عنصرلر یکی احتیاجلر یاراتیر ، بو احتیاجلر اُسکیلرک شدتی بر آرز تخفیف ایدەر ؛ نهایت اونلرک مقامنه قائم اولاجق قادار قوت کسب ایتدکدن صو کرا اُسکی احتیاجلر یاواش یاواش ساقط اولارق یرینه یکی احتیاجلر قائم اولور . اُسکی احتیاجلر دن غدا سنی آلا ن اُسکی مؤسسە لرده تدریجی بر صورتده اهمیتنی غائب ایدەرک نهایت یکی احتیاجلره تقابل ایدەن مؤسسە لر قارشیسندن سقو ط ایدەرلر . ایشته یکی احتیاجلر تحصیله متاتی صارصیلان و بو صورتله اکثریتک تصدیق و رواجنه مظهر اولامایان اُسکی احتیاجلرک و اُسکی مؤسسە لرک زوالنی تسریع و تسهیل ایتک یوردجیلره دوشن بر وظیفه در .

بونلردن باشقا بعضی مؤسسە لر واردرکه نه ملتک روحی سجیه سی ایله و نه ده دینی عقیده لر یله مناسبتدار اولمادیغی حالده دیگر ملتله تماس اُئناسندن تقلیدی بر صورتده جمعیتە داخل اولمش و اعتیاد حالته کیره رک طفیلی بر حالده یاشامقده بولونمشدر . بویکی نوع حادثه لره اجتماعیاتده (مرضی) حادثه لر دینیر . فردلر ، بو مرضی حادثه لرک جمعیتە نه صورتله داخل اولدیغنه و بو کون نه صورتله یاشامقده بولوندیغنه واقف اولورسه اونلرک سقو ط و زوالنی تسریع و تسهیلده ده مشکلاته دوچار اولماز .

جمعیتمزده بر چوق مرضی حادثه لر واردر . ازدواج شکلی ، عائله طرزی قادینک موقعی ، تستر ، لسان ، اقتصادی تلقیلر و سائرہ ... کیی .

لسانمزک مرضی بر حالده اولدیغی حقنده شیمیدی یه قادار چوق شیلر سویله نمش اولدیغی ایچین بنده بوسویله نه نلری تکرار ایتکدن اجتناب ایدەرم . ذاتاً بوکا کندیمی صلاحیتدارده کورمه یورم .

تسترك مرضى بر حادته اولديغى ايسه كرك ايلك تأسس ايتديكى زمانده كى مقصده و كركسه بوكونكى اعتقاد و تلقيله تقابل ايدمه مه سيله ثابتدر . معلومدر كه تستر ايلك دفعه اصل عائله قادينلرينك عادى سوقاق قادينلريه جاريه لردن تفريقي ايچين وضع ايديلش بر اصولدر . صوكرالري جاريه لرك عائله او جاقلرينه قادار داخل اولارق عائله ده اصل قادينلردن داها نافذ بر موقعه صاحب اولمغه باشلامالري اوزرينه تسترك شدتى تزايد ايتمش و نهايت ناموسلى عائله قادينلري ايچين حقيقتاً بر تضيق آلتى اولمشدر . حياتلري حرباه كچن جدلريمز ، عربلرله تماسده بولوندىقلى وقت اسلاميته برابر تسترى ده قبول ايتمش و حرب غنيمتى اولق اوزره اسير ايديلن جاريه لر سرايلريمزده ، زنكيملريمزك ، ملتك كوزده لرينك قوناقلرنده مهم بر موقع قازانديغى ايچين قادينلريمز دوشمش و تسترك قيمتى آرتمشدر . يعنى تستر قادينلغك سقوطيله متناسب بر صورتده قوتى تزايد ايتمشدر . داها صوكرالري ، بواصول اجتماعى حياتمزه كيروب يرله شمش و جاريه حياتنك سقوط و زوالندن صوكر ا اعتقاد مسئله سى حاله كمش ، بوكونده ناموس وقادين اعتقادندن آلدغي اسرار انگيز بر قوتله موجوديتى ادامه ايتكمده بولونمشدر . فقط تستر ، قارداشم صلاح الدين عاصم بكك (تورك قادينلغك ترديسى) نامنده كى كتابنده بوتون مثال و دليللريه اثبات ايتديكى وجهله ، بوكونك ناموس اعتقاد و تلقيسنده تقابل ايدمه مه مكه باشلامش وقادينى ارككه تماسدن منع ايتمه دكدن باشقا فحشى تزايد ايله مشدر . ايشته تستر بالضروره پك مختصر كچمك مجبوريتنده اولديغم بوسبيلردن دولايي زوال و سقوطه محكومدر . يوردجيلرك وظيفه سى اونك سقوط و زوالنى منطقى بر صورتده تسريع و تسهيل ايتكمدر . بونك ايچين ده خلقه ، تسترك مضر و محذورلى نتيجه لرني كوسترمك ، بوكون ياشاياماياجغنى اثبات ايله مك و بالفعل تشبثاده بولونمق لازمدر . عيني مطالعات قادينك ده بوكونكى ذليل موقعنك مرضى اولديغنى اثباته كفايت ايدمه جكندن بوبابده ده بوقادارله اكتفاي مناسب كوروورم .

ازدواج اثناسنده تطبيق ايديلن بعضى عادت و حركتلر ايسه ، منبعلرينى

هیچ برأساسلی عقیده دن ، هیچ برأساسلی احتیاجدن آلامدقلری ایچین ذاتاً سقوطة میل ایتیشلردر . آنادولیمزك بویوزدن اوغرا دیغی ضررلر خلقك کوزینی آچغه باشلامش و محذوری هازده عمومیتله قبول ایدیلشدر . یالکز ماضیه مربوطیت مجبوریتی جمعیتك بو ضررلردن بردن قورتولماسنه مانع اولمقدهدر . یوردجیلرک وظیفه سی بو میلی تزید ایتك وبو مرضی حادثه یی اورتادن قالدیرمقدر .

عائله تشکیلاتنه کلنجه : بوخصوصده نه قادر سوزسویله نسه آزدر . آنجاق بن ، بوراده اوزون بویلی تدقیقات اجراسنه مقتدر ده کلم . چونکه موضوعم اوکا مساعد ده کلدرد . یالکز عائله تشکیلاتنك مرضی اولدیغی کوسترمك ایچین عائله نك اجتماعی وظیفه سی ایفا ایدمه دیکنی و کرک اُرککی ، کرکسه قادینی عائله اوجاغنه باغلایامادیغی سویله مک کافیدر . اُرککلریمزك داها کون دوغماندن قهوه یه قاچمالری ، آقشاملرینی قهوه و میخانه لرده کچیرمه لری هپ عائله ده برلذت بولامدقلرندن ، اوه ممکن اولدیغی قادر کج کیتمک ایسته دکلرندن دولاییدر . عائله ده او یله بر انقلابه احتیاج وارکه اُسکی عائله اوجاغی یکیدن قورولابیلسین ، و اُرکک ، قادین ، چوجوق ، طورون هرکس عائله سنك قوجاغنده برشفقت ، برحرارت بولسون . بوانقلابده یوردجیلره دوشن وظیفه هم اُرککلره ، هم ده قادینلره عائددر . ذاتاً اُرکک بواشی باشلی باشنه اکال ایده مز . قادینك ده مطلقا مدرک اُلی انضمام ایتملی و عائله حیاتی یاراتمالیدر . .

ایشته قارداشلرم ، کرک بوند و کرک بوندلر کیبی داها برچوق مرضی حادثه لر واردرکه زوال و سقوطني تسریع ایتك لازم و ضروریدر . بوزوال و سقوطي تسریع ایچین اتخاذایدیه جک چاره لردن بری ده ملتده یکی احتیاجلر او یاندیرمق ، اسقاط ایدیه جک اجتماعی قیمتلر یرینه یکی قیمتلر آرامق و اونلری اجتماعی وجدانه قبول ایتدیرمکدر .

بر عالمزك دیدیکی کیبی : « برحیاتك ماهیتنی تشخیص ایدن عامللر اونك ترویج ایتدیکی قیمتلردر . اُسکی حیاتك کندینه مخصوص اقتصادی قیمتلری اولدیغی کیبی ، عائلوی ، بدیعی ، فلسفی ، اخلاقی ، سیاسی قیمتلری ده واردی .

أُسكى حیاتى بكنمه مك بوقیمتلى ترویج و تقدیر ایتمه مك دیمكدر. یكى بر حیات ابداعنه چالیشمق بوشعبه لك هر برینه عائد حقیقی قیمتلى آرامق و اونلره رواج ویرمكدر .

یكى فقط بویكى قیمتلر نه اولاجق؟ یاراتمق ایسته دیکمز یكى حیاته ویردجکمز قیمتلى زه دن بولاجغز ؟

بوسؤاله ینه او عالمز جواب ویریور :

« بوسؤاله قطعی بر جواب ویره جکمز حکم ایده رسه کنز آلدانیرسکنز. اولایلمه لیسکنز که بر قیمت ادراك اولوندیغی دقیقه ده تقدیر اولونور، تقدیر اولوندیغی دقیقه ده رواج بولور، و او آندن اعتباراً حیاتمزه حکم سورمه یه باشلار. او حالده حقیقی قیمتلرک شیمدین معلوم اولماسی اونلرک شیمدیكى حیاتمزه حاکم بولونماسی دیمکدر. بویله بر شی فرض ایتدیکمز تقدیرده یكى حیات و یكى قیمتلر نه لزوم وار؟ أسكى حیاتمزک قیمتلى ألك دوغرو قیمتلردر. اجتماعى انقلابه ده لزوم یوقدر. بزأسكى حیاتى و أسكى قیمتلى بکنمه یورز. یكى بر حیات و یكى قیمتلر ایسته یورز. دیمک هنوز طانیامادیغمز بر چوق قیمتلر وار. یكى بر حیات وار که بز او نی یاشامق ده کل، هنوز تصور بیله ایتمه مشز. وسز دییه جکسکنز که شیمدی یه قدار یاشامادیغمز و هنوز تصور بیله ایتمه مش اولدیغمز معمولی بر حیاتدن نه آکلاشیلیر؟ و بو حیاتى ترکیب ایده ن مجهول قیمتلى دوشونمکدن نه فائده حاصل اولور؟ بواعتراضکنز بر آز منطقیدر، فقط «پسیقو لوژیک» ده کلدر. انکار ایده مرسکنز که بو آنه قدار انسانیتی اعلا ایده ن یکانه عامل مفکوره لر، مبهم و مجهول بر طاقم غایه لردر که انسانلری آنجاق مهیمیتلر نده کی جاذبه ایله، مجهولیتلر نده کی سحر ایله سور و کله مشلر، ترقی یه دوغرو کوتور مشلردر. بعضی کره بو غایه لر آرانیلمايان خاطره کتیر یله ن موفقیتلره یادی اولمشدر. ایشته سزه برایکی مثال: نجومله اوغراشانلر هیئته عائد حقیقتلری کشف ایتدیلر. صلیب اوردوسی مقدس طوپراغی ضبط ایتمک ایسترکن عرب مدنیتی اغتنام ایتدی. سوسیالیسم، فمینیسم کیی مبهم غایه لر اجتماعى عدالت و اجتماعى حریتک تأسیسنه خدمت ایتدی. اوهت، بعضی

سوسیالیستلر ، بعضی فیه مینیستلر غایه لرینی مصرح بر صورتده تعیین ایتمشلر ، برر ارم (Mopie) خیالی ارم تصور ایلله مشلر ، فقط آچیق بر صورتده کورو یورزکه سوسیالیسمک ، فیه مینیسمک اجتماعی حرکتلری بو خیالی غایه یه دوغرو کیتمه یور . اوه ، سوسیالیزم یورو یور . فیه مینیسم حرکت ایدیور . فقط نظریه جیلرک مخیله لرنده انشا ایتدکلری موهوم جنتلردن اوزاقلالشارق . تور کچیلر موهومه لر آرقاسندن قوشان بونظریه لر کیبی بر (Utopie) تصور ایتمه یه جک ، معین بر پروغرامله صریح بر غایه یه دوغرو کیتمه یه جکز . یاراتمق ایسته دیکمزیکی حیات بر حرکتدر . همده مبهم و متموج بر حرکتدر . بو حرکتک هانکی هدفه ایصال ایده جکی ، نه کیبی نتیجه لر تولید ایلله یه جکی شیمدیدن کسدر یله هنر . بیانیه هنر . بزیکی حیاتمزه حکمران اولاجق قیمتلری کندی تدقیق و تبعلریمزله میدانه چیقاراجغز . وبوقیمتلی بزم اجتماعی هیئتمزله تألیفی قابل برشکله صوقارق ملیتمزی غربک اجتماعی اُسارتندن قورتاراجغز .

فقط تدقیق و تبعمزله بولاجغمز بو مجهول قیمتلری نرده آرایاجغز . تارد دییورکه ، بر جمعیتده اولدیغی کیبی ایکی جمعیت آراسنده ده تقلید حادثه سی جاریدر . داهایا دون بر مدنیتده بولونان ملتلر کندیلرندن یوکسک موقعده بولونانلری تقلید ایدیورلر . فی الواقع تاردک (تقلید) تعیری اعتراضه دوچار اولمش و بعضیلری بونی تخفیف ایدهرک « ساده جه عیناً اخذ ایدیلن حرکتلره » تقلید عنواتی ویرمک ایسته مشلر سه ده تارد بونک برکله اویونجاغندن عبارت بولوندیغنی سویله یور ، ارادی ، ویا اراده سنر اولسون کورولن برشیی حتی بئلکندن برشی علاوه ایدهرک تکرار ایتمک تقلیددر دییور .

بناءً علیه باشقالرندن آلینان قیمتلری ، کندی اجتماعی هیئتمزله تألیف ایتمه یه چالیشمق ایلله برابر تقلیددن کندیمزی قورتاراما یاجغز . ذاتاً بزچالیشماسه ق بیله هر مؤسسه نک یکی داخل اولدیغی جمعیتده یاشایابیلیمه سی یکی محیطه ایصینابیلیمه سی ایلله قابلدرد . بوا یصینمق کیفیتی بعضاً او محیطک ایجابنه کوره شکانی تبدیل ویا خود او محیطک ایجابلرینی کندی شکله کوره تعدیل صورتیه اولور . بناءً علیه نه صورتله اولور سه اولسون باشقالرندن آلا جغمز قیمتلر بوا یکی ضرورتدن

برینه تبعیت ایتىك مجبوریتده اولدقلرندن اولنلری اجتماعى هیئتمزله قابل تألیف برشکه صوقاجغز دیمك ، اولنلری جمعیتمزده یاشاتمق أسبابنى حاضرلایاجغز دیمكدر. فقط اصل ایش، بوقیمتلى آرایاجغمز محیطى بولمقدر. وبوقیمتلى باشقالرنده آرامق مجبوریتی پك ضروریدر. چونکه بر ملت ایچنده یتیشن مفكوره جیلر یكى قیمتلى بعضاً ملتك روحندن چقارمقله برابر بوالهامى انكشاف ایتدیرمك ایچین باشقا مدنیت و جمعیتلى تدقیق وتبع ایله مشلر ، واکونكى اجتماعى اعتقادلردن متأثر اولمشلردر . مونتهسکیو ، فرانسهده تطبیقى لزومنى ادعا ایتدیكى سیاسى فکرلرنى اینکبلتردهن آلمشدى . ژاپونلر مملکتلرنى مدنى جریان صومق ایسته دکلى وقت غربك مدنى مؤسسەلرنى تدقیق ونقل مجبوریتده قالمشلردى . غرب بوکونكى مدنیتك أساسلرنى شرقدن چالمشدى . مملکتمزده سیاسى انقلابى یاپانلر ، بوانقلابك أساسلرنى اوروپادن اقتباس ایتمشلردى . بناءً علیه یكى حیاتمزه یكى قیمتلى ویرمك ، ملتده یكى احتیاجلر اویاندیرمق مسئلهسى موضوع بحث اولدیغى زمان ، مدنیتك ایلریله دیكى یرلره مترقى جمعیتلره ، یعنی غربه آوروپایه مراجعت مجبوریتده قالاجغز .

ذاتاً کوزیمزى آچوبده غربى کوردیکمز کوندن برى بومجبوریتهرعايتدن کندیمزى منع ایدهمه مش، و یاشامق بوتون فنى ترقیلردن استفاده ایله قابلدردیهرك غربى تقایده قویولمش بولونویورز. فقط ئوکمزه غرب چیقار چیقماز، حل ایتىك مجبوریتده بولوندیغمز داها ایكى مسئله ایله قارشىلاشیورز :

۱ بزم حیاتمزه غرب بئنده کی مشابعت و روحلریمزدە کی مماثلت و ضدیتك درجه سنى تعیین ؛

۲ غرب مؤسسەلرینك تقلیده شایان اولوب اولمادیغى .

برنجى سؤاله برآز دورین کورونمك ایسته یهنلر شوجوابى ویریرلر :

« بزم شرقى روحمز غربك متفسخ روحندن بوتون بوتون فرقلیدر . بزم حیاتمزه و روحمزه کی بو خصوصیتدن دولایى غربك قبول ایتدیكى قاعده لری کورکورینه تقلید ایدهمه یز . بزآیری برملت اولدیغمز ایچین مشقى استساخه مین

ایتمه یه جکز. یالکز غربدن ترقی واسطه لرینی آلا جغز. حقیقی ترقی واسطه لری ایسه علمده (مه تود) ، عملیاتده (مهنیات) در . یوقسه برملتک اصول ومهنیات واسطه لريله آلدی ایتدیکی حقیقتلر بدیعهلری آسکی آقینجیلریمزک یاپدینگی کیی ال چابوقلغیله اغتنام ایتمه یه جکز . بزده انسا نر . بزده حقیقتلر کشفنه ، بدیعهلر اختراعنه قابیلیتلی نر . »

بوجواب ، اولای (تقلید) ک معناسی آبی احاطه ایدیله مه دیکنی ، ثانیاً برقسمک تقلید ایدیلیرکن دیگر قسمک ترک ایدیله بیله جکنی کوسترمک اعتباریله یا کلیشدر . فی الواقع غرب ایله شرقک روح وحیاتنده بویوک برفرق واردر . فقط بوفرقتقلید ایدیله جک مؤسسهلرک بزم محیطده داهامعدل برشکلده یاشایابیله جکنه دالدر . فقط مشقی استنساخدن اجتناب ایتمکله برابر تقلیددن قورتولمش اولمایا جغز .

ایکینجی سؤالک جوابی پک آشکاردر . ماقس نورد اوک (Les Mensonges conventionels) موضوع یالانلر کتابنی او قومق ، غربک بوتون مؤسسهلرنده کی اخلاقی ، اقتصادی عائلوی و اجتماعی بوتون قیمتلرنده کی چوروکلکلیری آشکار بر صورتده کورمک ایچین کافیدر . دورقه ایم اجتماعی سعیک انقسامی (Division du travail social) کتابنده اقتصادی مرضلری ، اتحار (Suicide) کتابنده اجتماعی رابطه سزلقلرک و اخلاقی ، دینی عقیده لرک ناصل سقو ط ایتدیکنی بوتون وثیقه لريله اثبات و اراهه ایلهمشدر . پول غولتیه اجتماعی مرضلر (Les maladies sociales) کتابنده غربک ومدنی ملتلرک معروض قالدقلری مرضلری خصوصی صورتده ایضاح ایلهمش و کندی حسابنجه بومرضلرک تداو یسی ایچین برچاره آرامشدر . فقط بویوک متفکرلرجه ده قبول ایدیلن بواجتماعی اخلاقی ، عائلوی و اقتصادی مرضلری آ کلامق ایچین اوزون تتبعه ده احتیاج یوقدر . هیمز اوروپاده یاشایورز . هیمز غربی آزچوق طانیورز . هیمز بو مؤسسهلرک مضر نتیجه لرینه هرکون شاهد اولویورز . فکری وفنی ترقینک انسانلری مسعود ایتمه دکدن باشقا پک آلم و سفیل اوچوروملره سوروکلهدیکنی کورو یورز . سزه بوراده ، نه بیکلرجه زنکیکن یاننده میلیو نلرجه سفالتزده یه عا ئدایستایستیکلر

ونهدە بوتوك آوروپايليرك دماغى برخستهلقيچندە يووارلانوب كيتدكلرينى
كوسترەجك جدوللر اراۋە ايدەجك دە كلم. ايچيكز دە مراقلى اولانلريكز بونلرى
كورمش وغربك ناصل ازيحى وئولدوروجى خستهلقلر ايچندە يووارلانديغنى
آ كلامشدر .

نجه اصل تدقيق ايديلهجك جهت ، بومرضلرك نەدن تولد ايتديكيدر .
بومرضلر عجباترقى وتمدنك طبيعى برنتيجەسىمى؟ يوقسە مرضى برمحصولميدر؟
عجبا غربك ترقى واسطهلرينى يالكز مەتود ومهنياتى آليركن ، بو نتيجەلريدە
برابر سوروكلە مكدن قورتولا بيلهجكمى يز؟ قورتولا ماياجقمى يز؟
بزم دورين كورونن عالمرىمز ديورلركە :

« بزم روحمز، بزم احتياجلرىمز باشقادر. غربك اخلاق وعاداتى بزم روح
واحتياجلرىمزلە تأليف ايديله مز . اونك ايچين غربدن آلاجمز ترقى اصول
وواسطهلرينى بيله بنلكمزدن برشيلر علاوہ ايدەرك قبول ايله يەجكمز . بزجە
تقليد ، كورولن بر شىئى عيناً قوپيە ايتمك در . بز استفادە ايدە بيلهجكمز
شيلرى ، اوكا كندىمزدن برشيلر علاوہ ايدەرك، آيرى بر موجوديت ويرەرك
كندىمزه مال ايدەجكمز . وآنحاق بو صورتلە حركت ايتديكمز تقديردە دركە
غربك دوشدىكى سفالت و اخلاقسزلق اوچورومنە دوشمكدن كندىمىزى وقايە
مقتدر اولاجمىز .

ديكر طرفدن غربك بويوك متفكرلرى دە بو سفالت ومرضلرك اجتماعى
مؤسسەلرك ياكلش تطبيق ايدىلش بولونماسدن متولد اولديغنى ادعا ايدىيورلر .
بونك ايچىندركە بر چوق غرب عالمرى بومرضلرك چارەلرينى آرامغله مشغول
اولويورلر .

فقط قارداشلر، نجه برنجيلرك نيكييناكى ياكلش ، ايكنجىلرك محاكەسى
خطايدر . هرايكى طرفك دە ياكىلقلرينى اثبات ايچين بو اجتماعى ، اخلاقى ،
عائلى و اقتصادى مرضلرك، فنى وفكرى ترقياتك اجتنابى قابل اولمايان طبيعى
برنتيجەسى اولديغنى كوسترمك كافيدر .

دورقهاهيم اتحار (Le suicide) كتابندە اتحارك اجتماعى سببلرينى آراركن

برچوق قانونلر كشف ایدیور ، بر چوق حادثه لر قارشیدینده بولونویور .
 جمعیتلر ترقی ایتدیکجه انفراد دوعرو کیتدیکنی ، دین ، وطن ، عائله
 رابطه لرینک قیریلدیغنی مفصلاً وایستاتایستقلرله ، واقعه لرله اثبات ایدیور .
 آنجاق مسئله نك استلزام ایتدیکی تفصیلاتی اعطا ایتک امکانی موجود اولمادیغنی
 ایچین فنی و فکری ترقیاتک بو طبعی نتیجه لرینه سریع و قیصه بر نظر آتمقله
 اکتفا ایتک مجبور بتمده ایم :

ابتدائی جمعیتلرده فردک استقلالی یوقدر . فرد ، عائله ، قبیله محیطلری
 ایچنده بئلکنی ، استقلالنی غائب ایتشدور . فقط جمعیت ایلریله دیکجه فردک تابع
 بولوندیغنی محیط توسع ایتمش ، محیط توسع ایتدیکجه فردک استقلالنی تزید
 ایلهمشدر . بالخاصه بخارک صنایعه تطبیقی وسائره کیبی فنی کشفلر اجتماعی
 مناسبتلری ، اجتماعی رابطه لری تزید ایتمش و انسانلری بر برینه اک زیاده تقریب
 ایلهمشدر . اوللری کوینک دار افقندن ، قبیله و عائله سنک برایکی چادیر خلقندن
 باشقا برشی بیلمه یین انسانلره باشقا عالمی ، باشقا دنیالر بولوندیغنی کوسترمشدر .
 بر طرفدن اجتماعی رابطه لرک تزایدی یوزندن اجتماعی محیطک وسعت کسب
 ایتمه سی ، دیگر طرفدن فکرلرک یاواش یاواش انکشافه باشلاماسی انسانلرک
 دوشونجه لرینی ده ده کیشدیردی . و دین اُسکی قوتنی غائب ایتدی . چونکه
 دینی عقیده لر قوتلرینی حسدن ، و محاکمه سزلکدن آلیرلر . حالبوکه
 انسانلر بر آرز دوشونمه یه ، بر آرز محاکمه یه باشلار باشلاماز اُسکیدن بلا محاکمه
 قبول و اعتقاد ایتدکلی شیلر سقوطه میل ایتدی . مظلم و مجهول اعتقادلر آرتیق
 احتیاجه تقابل ایتمه نیجه انسانلر نور آرادیلر . فقط بونور حیاتی باشدن باشه
 ده کیشدیردی .

اولجه دینی ، وطنی ، عائله سی و منسوب اولدیغنی جمعیتی ایچین بر اُسیر کیبی اولان
 انسانلر کندیلرندن باشقاسنی دوشونمه مه یه باشلادیلر . جمعیت رابطه لری چوزو -
 لدیکجه افراد داها خودیین وداها آرز فداکار اولدی . جمعیتلر نفوذلرینی غائب
 ایتدیکجه فردلر استقلاللرینی قازاندیلر . بو صورتله دین ، وطن ، عائله کیبی
 مؤسسه لر اُسکی قدسیت و علویتلرینی محافظه ایدمه دیلر . وایده مزلردی .

ترقی و تمدنك ايكنجى نتيجهسى اجتماعى حياتك هر كون يكي بحرانلر ، يكي احتياجلر ، يكي تحوللر آلتنده زبون بولونمايدير . حالبوكه ياشامق ، خارجى تاثيراته مقابله ايدەرك محيط ايله بر آھنك تأسيس ايتمك ديمكدر . آھنكك تأسيسى ايچين زمان واعتياده احتياج واردور . بو آھنك بعضاً سنەلرجه سورەن ، بعضاً نسلدن نسلە انتقال ايدەن ديدنمەلرەك محصوليدور . اكر هر كون اعتياد - لريمزدن خارجە چيقمق مجبوريتتە قالسەق ، اكر هر كون حياتك يكي بر صفحە سنە معروض بولونسەق حياتى ادامە ايتمك امكانى يوقدور . بو آھنك تأسيسى يالكز مادی محیطدە دەكل ، اجتماعى محیطدە بر ثباتى استلزام ايدەور . حالبوكه كوروپورزكە جمعيتك ترقيسيله متناسب بر صورتدە ، اجتماعى محیطدە انتظامسزلق و آھنكسزلك تزايد ايدىيور . هر كون يكي كشفلر ، يكي اختراعلر ، يكي احتياجلر انسانلرى حمالى ، و باش دوندوروجى بر سعيە تشويق ايله يور . بورادن دە مدنيتلە برابر دماغى و عصبي خستەلقلر تزايد ايدىيور . بلااستنا بوتون غرب بوكون دماغ و اعصاب خستەلريە دولودور . ائك لاقيد بر غربلى بيله دماغاً و اعصاباً معلولدر . بورادن دە جنايتلر ، اتحارلر چيقيور . بو عصبي و دماغى خستەلغى آكلامق ايچين يومى غزتلەرە كوز كزديرمك كافيدور .

اوچنجى نتيجە ، اقتصادى مؤسسەلرەك قادينلرى دە چاليشمەغە مجبور ايتمەيدير . قادينك حياتى قازانمق اوزرە اوينى ترك ايتمەسندن متولد محذورلرى اوقادار چوقدر كە فلاكتلرە بلەكە نصفى بورادن دوغمقدهدر . قادين اودن چيقنجه عائله اوجاغى سونيور ، چوجوق تربيه ايديله مەيور ، سرخوشلق تزايد ايدىيور ، اخلاقسزلق زيادهلەشيور ، عياشلك مقدارى آرتيور . عائله اوجاغندە ئوكرەنيلن اجتماعى ، اخلاقى ، و عائلى فضيلتلر اونوئولويور . افراد حياتدە يالكز بولونديغنى آكلايور . بونلردن دوغان نتيجەلرى دە سز كندى كنديكزە استخراج ايدە بيليرسكز .

كوروپورسكز قارداشلر ، حادثەلر بر برينه اويلە متسلسل بر صورتدە مربوطكە نتيجەلر كندى كندينه چيقيور . وبوندن دە آكلايورز كە بوكونكى مرضلر ، بوكونكى مؤسسەلرەك ضرورى و طبعى بر نتيجەسندن باشقا برشى دەكلدر .

بعضی قارداشلرم دییه جکله که نیچین فکری ، اقتصادی و فنی ترقیلر ، اینکیلتره دده ، فرانسه ده کی نتیجه یی تولید ایتمه مش ؟ ناصل ژاپونلر غربی تقلید ایتدکری وقت بو مرضلرکده برابر سور و کله نهمه سنه مانع اولمشلر ؟ بوسؤاللر وارد و محتاج تدقیقدر. احتمال اینکیلیرلرک فضلہ غننه پرور اولمالری ، ماضیلرینه فضلہ مربوط بولونمالری ، بو صورتله اُسکی مؤسسہ لره فضلہ قیمت ویرمه لری نتیجه سی اولارق فکری و فنی ترقیلرک مضر نتیجه لری اوراده داها خفیف برشکلده محسوس اولمشدر ؛ فقط هر حالده محسوس اولمشدر. نیتہ کیم سوسیالیسم جریانی اوراده ده واردر. فه مینیسیم قادینلره سیاسی حقوق تأمیندن زیاده فابریقاده اُکمک بهاسنه چالیشان سفیل قادینلرک کونده لکلرینی تزید ایچین اورتایه چیقمش بر جریاندر. بناءً عایه اینکیلتره ده بو خسته لقردن قورتولاماشدر. فقط بو مؤسسہ لر او محیطه ایصینا بیلیمک ایچین شکللرینی برآز تعدیله مجبور اولمشلر. او قادار. ژاپونلره کلنجه : آیری برعالمده آیری بر حیات یاشایان بوملتک نه اخلاق و عاداتنه و نه ده غربی نه صورتله تقلید ایتدیکنه و یا خود تقلیدک اوراده نه نتیجه لر ویردیکنه واقف اولمادیغم ایچین بو بابده مطالعه بیانندن اجتناب ایدیورم. مع مافیه عینی نتیجه لرک اوراده ده حصول پذیر اولدیغنه شبهه ایتمه یورم. چونکه بو کون مختلف مسلکله منسوب اجتماعیاتجیلر طرفندن متفقاً تصدیق ایدیلش واجتماعیاتده اُک متین برقاعده اولارق تأسس ایتش اولان بونظریه نك تا تاریخک تشکلندن بو کونه قادار تماماً جاری و دائم اولدیغی تاریخده کورولن وقعه لرله ثابت اولمشدر .

اجتنابی قابل اولمایان بو نتیجه لر قارشیسنده بزم یا پاچغمز شی غرب مؤلفلرینک بو مرضلردن وقایه ایچین توصیه ایتدکری چاره لری تدقیق و تتبع ایتمک ، استفاده ایدیلدیکنی کوردیکمز واسطه لری ده برابرجه آلمقدر. یعنی بوراده کی وظیفه من مانعی ده کل ، دافعی در .

ایشته قارداشلر ، بورایه قادار اولان تدقیقاتمله ، مقاله مک ایتداسنده هر مفکوره جینک حل ایتمک نیتده بولوندیغی سویله دیکم سؤاللره شو یولده بر جواب چیقارمش اولویورم :

برنجی نتیجه : اجتماعی حادثه‌لر معین قانونلره تابعدر . فقط فردلرده
تکاملی تسریع و تسهیله مقتدردرلر . یوردجیلر جمعیتده حکمران اولان
قانونلری کشف ایتمک سایه‌سنده ملیتی سوق واداره ایده‌بیلیرلر .

ایکینجی نتیجه : مفکوره‌میزک تحقیق ایچین جمعیتک بو کونکی حیاتی تدقیق
و تتبع ایده‌رک مرضی کورونن حادثاتک زوالنی تسریع ایتمک و مملکتده یکی
احتیاجلر یاراتمق لازمدر .

اوچنجی نتیجه : مفکوره‌میزک تحقیق ، جمعیت‌میزه فکری و فنی ترقی‌لرک
اجتنابی قابل اولمایان نتیجه‌لرینی ده کتیره‌جکدر .
بو نتیجه‌ی ده نظر دقتدن قاجیرمایلم .

م . ذکریا

پارس :

